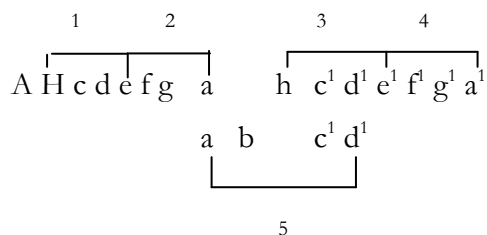


Tetrachorder og hexachorder

Middelalderens munke var datidens lærde, og de brugte bl.a. meget tid på at studere de græske (hendeske!) filosoffer, som f.eks. Aristoteles og Pythagoras. (Det kan man f.eks. få et indtryk af i romanen "Rosens navn") Derfor kom grækernes musikteori til at få stor indflydelse på middelalderens musikteori.

Det græske tonesystem var bygget op af 5 tetrachorder + en ekstra tone i bunden, som det ses på figur 1. Man talte om et *umodulerende* system, der bestod af tetrachorderne 1, 2, 3 og 4 samt et *modulerende* system bestående af tetrachorderne 1, 2 og 5.



Figur 1

Tonenavnene på figur 1 er dem, vi bruger i dag. Grækerne brugte nogle helt andre navne. Middelalderens teoretikere var de første, der brugte bogstaver til tonenavnene, nemlig

Γ A B C D E F G a b □ c d e f g a

som vi har set det på "den guidoniske hånd". (Dvs. det er stort set de bogstaver, vi bruger i dag, bortset fra brugen af både store og små bogstaver, samt tonen Γ, det græske G – der i øvrigt ikke er med i de græske tetrachorder) Det interessante ved disse tonenavne er, at toner i oktavaftand har samme bogstav. Dvs. at oktaven er ved at indtage den rolle i det musikalske system, som vi kender i dag.

Grækerne kendte også den nære sammenhæng mellem toner i oktavaftand. Men på trods af det, var det tetrachorderne, der var udgangspunkt for teorien om skalaer. Eftersom man i middelalderen tog udgangspunkt i den græske tradition, var der således ikke noget, der på forhånd fastlagde, at skalaer skulle omfatte en oktav. Samtidig skulle problemet omkring tonerne b og □ kunne rummes i systemet, og resultatet blev systemet med hexachorderne.

Men efterhånden trænger oktaven sig på (som det også antydes af tonenavnene), og man tilføjer i 1500-tallet stavelsen "si" til tonen h: ut re mi fa sol la si. Dvs. man får et alternativt sæt tonenavne, som i dag bruges i de romansk talende lande. "Si" er efter sigende afledt af de sidste ord i verset fra hymnen om Johannes Døberen: Sancte Iohannes.